УДК 343.98(043.2)

Бояров В.І., к.ю.н.,
Академія адвокатури України, м. Київ, Україна

ІНТЕРНЕТ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-КАРАНИХ ПРОЯВІВ ЕКСТРЕМІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Глобалізація інформаційно-комунікаційного середовища («глобальне село» Г.М. Маклюена (McLuhan M.), «мережеве суспільство» М. Кастельє та ін.) суттєво сприяє виникненню умов для екстремістської експансії, оскільки члени екстремістських рухів і угруповань отримали можливість розповсюджувати свою ідеологію в інтернет-ресурсах, де чисельність аудиторії може коливатися від кількох десятків до сотень тисяч представників (переважно, молоді) [1, с. 3].

Саме в середовищі Інтернету проходить неформальне структурування учасників на основі взаємних інтересів і симпатій. Реальні спільноти і групи в Інтернеті представляють собою своєрідні початкові соціальні групи, сформовані в реальному житті і представлені на сайтах, форумах, блогах, створених для анонсування й обговорення заходів, що проводяться такими групами; а також для комунікації її членів. Інтенсивне спілкування, наприклад, на інтернет-форумах часто призводить в подальшому до включення таких учасників обговорень до мережевих спільнот, які все більш активно занурюються до віртуального світу. При цьому ці процеси супроводжуються змінами особистості людини: зокрема, це призводить до суттєвих деформацій ціннісних орієнтацій, певних моральних особливостей та ін.

В результаті виникає такий феномен - самоорганізуюча мережева система з незвичайними характеристиками стійкості і гнучкості [2, с. 185, 191]. Екстремізм в умовах глобалізації і інформатизації соціуму змінює форми свого прояву: спочатку він має віртуальний характер, а потім трансформується в явища об'єктивної реальності завдяки соціально-групової самоорганізації молоді. При цьому комунікація типу «віртуальна реальність – об'єктивна реальність» дозволяє екстремізму виходити за межі віртуальної реальності та перетворюватися в різні форми певної девіантної поведінки таких осіб (в політичній, релігійній, інформаційній та ін. сферах).

Чинний КПК України серед інших обставин, які підлягають доказуванню (в т.ч. у справах про групові прояви екстремістської діяльності) передбачає: мотиви вчинення правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 91 КПК) та обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення (п. 4 ч. 1 ст. 91 КПК). Стаття 67 КК України серед обставин, які обтяжують покарання, визнає вчинення

злочину групою осіб за попередньою змовою (п. 2 ч. 1 ст. 67 КК) і вчинення злочину на ґрунті расової, національної чи релігійної ворожнечі або розбрату (п. 3 ч. 1 ст. 67КК). Підлягають доказуванню, зокрема, мотиви вчинення злочину: політична, ідеологічна, расова, національна, релігійна ненависть чи ворожнеча або мотив ненависті чи ворожнечі відносно певної соціальної групи (наприклад, інвалідів, осіб нетрадиційної сексуальної орієнтації; регіональної належності осіб, їх клановості та ін.).

Таким чином для кримінальних проваджень зазначеної категорії важливим є встановлення під час розслідування обставин: як була створена група (який спільний інтерес або ідеали спочатку об'єднували людей в групу, формування), на яких складових в подальшому побудована певна ідеологія, яка сприйнята всіма її учасниками; за яких обставин конкретна особа (підозрювана у вчиненні злочину) увійшла до складу формування: як увійшли у контакт з активними учасниками групи у зв'язку з особистим інтересом до її діяльності, які ідеали поєднували її з другими учасниками групи; як і за яких обставин особа була ознайомлена з ідеологічною платформою групи (екстремістського формування) або з деякими іншими видами діяльності або щодо інтересів її учасників (футбольні уболівальники, наприклад); потім, після сприйняття такої ідеології – щодо участі у конкретних, в тому числі злочинних, акціях, про джерела фінансування організації, мотивацію такої злочинної діяльності та ін.

Отримання певної інформації в рамках розслідування справ зазначеної категорії проходить шляхом проведення окремих слідчих (розшукових) дій (допит, огляд, обшук та ін.). Типовим для сучасних справ є залучення спеціалістів, які володіють методами моніторингу комп'ютерного простору та способами подолання програмних засобів захисту.

До потенційних носіїв (джерел) інформації, крім традиційної друкованої продукції (дані про провайдерів, власників електронної пошти, статистичні дані про з'єднання в мережі та ін.), це можуть бути предметні носії інформації (стаціонарні та переносні персональні комп'ютери, їх структурні блоки, принтери та ін. периферійне обладнання, цифрові носії інформації), а також група електронних носіїв інформації (файли даних, мультимедійні матеріали та ін.) [3, с. 19].

Аналіз інформації, яка міститься у зазначених носіях; інформації, отриманої в результаті проведення комплексу негласних слідчих (розшукових) дій (зокрема, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та з електронних інформаційних систем – ст. 263-264 КПК); а також моніторингу комп'ютерного простору – дозволить слідству отримати інформацію про злочинну діяльність підозрюваних; про екстремістську організацію (групу): зокрема, щодо особливостей її створення, трансформації, діяльності, складу, структурі,

джерел фінансування, сутності ідеологічної складової та ін. Саме це є однієї з основних складових ефективності розслідування групових кримінально-караних проявів екстремістської діяльності та є обставинами, які підлягають доказуванню.

Література

1. Кубякин Е.О. Молодежный экстремизм в условиях глобализации информационно-коммуникационной среды общественной жизни: автореф. дис. … д-ра социол. наук: спец.: 22.00.04 – социальная структура, социальные институты и процессы / Е.О. Кубякин. – Краснодар, 2012. – 49 с.

2. Сейджман М. Сетевые структуры терроризма / М. Сейджман. – М.: Идея-Пресс, 2008. – 216 с.

3. Давыдов В.О. Информационное обеспечение раскрытия и расследования преступлений экстремистской направленности, совершенных с использованием компьютерных сетей: автореф. дисс. … канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 - уголовный процесс, криминалистика; оперативно-розыскная деятельность / В.О. Давыдов. – Ростов-на-Дону, 2013. – 26 с.

УДК 343.61:340.5(4)(043.2)

Грекова Л.Ю., асистент,
Чирков А.В., молодший науковий співробітник,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ МЕРЕЖ ЗВ'ЯЗКУ ДЛЯ БЕЗПІЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Безпілотні повітряні судна (БПЛА) мають рівень техніки, достатній для їх використання для широкого кола практичних задач. Зокрема, у сфері правоохоронної діяльності застосування БПЛА може складати 24 години на добу для вирішення різноманітних завдань, приміром, проведення пошукових робіт, пов'язаних із вчиненням кримінального правопорушення (пошук трупів на великих ділянках місцевості, проведення огляду місця ДТП, особливо за участю великої кількісті транспортних засобів на автомагістралях, в тунелях або на перетині автомагістралей з залізничними шляхами сполучення), обліт території при патрулюванні під час охорони громадського порядку, виконання різноманітних робіт при виявленні вибухонебезпечних пристроїв тощо.

Для цього в якості корисного навантаження на борт БПЛА додається відеокамера, інформацію з якої з метою оперативного реагування має сенс передавати на наземну станцію (НС) в онлайн-режимі.

Розглядаючи особливості використання каналу зв'язку між БПЛА і наземною станцією, варто зауважити, що серед найбільш доступних для